وقف و تقدیم بکتابخانه آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا معتمدی کردستانی

میکروفیلم تهیه شد

کتابخانه … آستانقدس

اسم کتاب هفت اورنگ / فارسی

مصنف
عبدالرحمن جامی
مؤلف

خطی
نستعلیق ۲۰ سطری
چاپی

سال چاپ یا تحریر — عدد اوراق ۳۰۲

جزء کتب ادبیات شماره خصوصی

شماره عمومی ۱۱۱۱۰ شماره قبض —

واقف ابوالوفا معتمدی کردستانی تاریخ وقف شهریور ۵۱/

طول ۲۹/۸ عرض ۲۰/۵ شماره صفحات

بازبینی شد
۱۳۵۳ خ

وقف و تقدیم بکتابخانهٔ آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا معمدی کردستانی

شمارهٔ (۲۵)

هو الشافی

[illegible]

هو الشافی

[illegible]

وقف و تقدیم بکتابخانه ... مثنوی (ع)
ابوالوفا ...

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد رب جلیل من غیر قلیل و الاما علی حبیب خالق من محب صادق علی آله و صحبه المهتدین بنور جلاله **رباعی**
این هفت سفینه که چون هفت آسمان • شد بر زمین بلند از ان پایه سخن • در ذیل ذکر سبع معلقات شارحیت •
پنهان بسویشان و من الارض مثلهن • و چون این مثنویات هفتگانه بمنزله هفت برادرند که از پشت پدر خامه
واسطی نهاد و شکم مادر حبشی نژاد بسعادت ولادت رسیده اند و از مطموره غیب بساع معموره شهادت رسیده
میشاید که بهفت اورنگ که در لغت فرس قدیم عبارتست از هفت برادران که هفت کوکب اند در جهت شمالی
ظاهر و بر حوالی قطب شمالی دایر نامزد شوند **رباعی** این هفت سفینه در سخن همرنگ اند • وین هفت خزینه در گهر همسنگ اند
چون هفت برادران برین چرخ بلند • نامی شده در زمین بهفت اورنگ اند • **مثنوی اول** کتاب سلسلة الذهب است
و وزن آن از مزاحفات بحر خفیف است **فاعلاتن مفاعلن فعلن** و برین وزن است حدیقه حکیم سنایی
و هفت پیکر شیخ نظامی و جام جم شیخ اوحدی رحمهم الله تعالی **مثنوی دویم** قصه سلامان و ابسال است
و وزن آن از مزاحفات رمل مسدس است **فاعلاتن فاعلاتن فاعلات** و برین وزن است منطق الطیر
شیخ فرید الدین و مثنوی مولانا جلال الدین قدس سرهما **مثنوی سیوم** تحفة الاحرار است و وزن آن
از مزاحفات بحر سریع است **مفتعلن مفتعلن فاعلات** و برین وزن است مخزن الاسرار شیخ نظامی
و آنچه استادان در جواب آن گفته اند چون امیر خسرو دهلوی و ... کرمانی و غیرهما **مثنوی چهارم**
سبحة الابرار است و وزن آن نیز از مزاحفات رمل مسدس ... **فعلاتن فعلاتن فعلن** و استادان برین
وزن مثنوی نگفته اند مگر امیر خسرو دهلوی که در کتاب ... برین وزن گفته اند این وزن بغایت
لطیف و مطبوع است **مثنوی پنجم** یوسف زلیخا است و وزن آن ... از مزاحفات بحر هزج مسدس است
مفاعیلن مفاعیلن فعولن و برین وزن است خسرو شیرین شیخ نظامی و استادان برین وزن مثنوی بسیار
گفته اند **مثنوی ششم** لیلی و مجنون است و وزن او از مزاحفات هزج مسدس است **مفعول مفاعلن
فعولن** و استادان از برین وزن مثنویات بسیار است و خاقانی نیز برین وزن مثنوی دارد و تحفة العراقین
نام کرده **مثنوی هفتم** خردنامه اسکندری است و وزن آن از مزاحفات بحر متقارب مثمن است **فعولن
فعولن فعولن فعول** و برین وزن است شاه نامه فردوسی و اسکندر نامه شیخ نظامی و بوستان شیخ
سعدی و فراق نامه سلمان رحمهم الله تعالی اینست مثنویات سبع که در مجموعه مرتب شده است و بهفت اورنگ
ملقب گشته **نظم** جان عجم هفت اورنگ • در حرم کرشیدی اکبر ... • فصحای عرب چه سبعه
از در کعبه اش درآویزند پوشیده نباشد که اکثر ایراد مثنوی در بیان قصص و حکایات و امور طویل الذیل
که غزل و قصیده را گنجایی آن نیست وقوع می یابد پس می باید که آن بر وزنی واقع شود که در خفی و عذوبتی
که موجب قبول طبع گردد باشد تا کثرت تکرار در آن بر استماع مستمعان ملالت نکشد و شاید نیابد

و بر صاحب طبع سلیم که تتبع دواوین شعرای عجم کرده باشد تا مطالعه کتب عروض مشتمل بر اصول و فروع و بحور اشعار
ایشان نموده روشن خواهد بود که غیر ازین اوزان وزنی دیگر نیست که بدین شایه جامع باشد فضیلتش خفت و عذوبت را
و آنکه امیر خسرو در کتاب ... وزن دیگر برین افزوده است یکی بحر متقارب مثمن بر مصرع چهار بار فعولن چنانکه
نظم برین مثنویات سبع ار بدانی • شود بر ... سبع الثانی • و دیگر بحر سریع است مسدس بر مصراع
سه بار فعولن چنانکه **نظم** آمد این هفت کل تازه و تر • تازه کن رونق گلهای هنر • ... سبع با آن حاکم است
که از اول فضیلت خفت منتفی است و از ثانی فضیلت عذوبت مفقود هو البر ...

نشد حاصلم جز سخن دانیش | بدستور دانش سخن راندمش

وگرنه من آنرا چو آراستم | نه احسان نه تحسین ز کس خواستم

چه خیزد ز نه ده خسی که احسان کند | چه داند ز تحسین که نادان کند

بلطف سخن گر ستودم ترا | صد دانش خود نمودم ترا

که این مال و جاه ار چه جان پرور است | کمال سخن از همه بهتر است

رود یکسر از سیر چرخ کهن | دل تا جهان است ماند سخن

سخن نیز اگر چند دایم بقاست | سخن گوش عجب دلکش و جانفزاست

بیا ساقیا جام دلکش بیار | می گرم و روشن چو آتش بیار

که تا بر آن جام دلکش نهیم | همه کلک و دفتر بر آتش نهیم

بیا مطربا تیز کن چنگ را | ازو زخمه آهنگ را

که تا پنبه از گوش دل برکشیم | همه گوش گردیم و دم درکشیم

[illegible]

بازبین شد
۱۳۷۱ش

[illegible]
۵۸۱۵۴